ދަމުނަމާދު

އަބްދުލްމުޖީދު ޙަސަން

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ދަރުސަރާދު

ޢަބްދުލްމުޖީދު ޙަސަން

ފޮތުގެ މަޢުލޫމާތު:

- ކްލެސިފިކޭޝަން ނަންބަރު:
- ފޮތް ފާސްކުރި ތާރީޚް:
- ފޮތުގެ ބާވަތް:
- ފޮތް ކްލެސިފައި ކުރެވުން ދަރަޖަ:
- އައި.އެސް.ބީ.އެން:
- ފޮތް ނެރުން ފަރާތް: އަބްދުލްމުޖީދު ހަސަން
- ފޮތް ނެރުނު އަހަރު: 2025
- ފޮތް ނެރުނު ރަށާއި ޤައުމު: މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ
- އިސްދާރު: 1

ނޯޓް:

މި ފޮތުގެ އެންމެހައި ޙައްޤެއް މިލްކުވެގެންވަނީ މި ފޮތް ނެރުނު ފަރާތަށެވެ.

ފުރަނަވުން

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ ٱلْعَالَمِيْن، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ ٱلْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِيْن، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِيْن. أَمَّا بَعْدُ:

މި ކުޑަކުޑަ ފޮތުގައި ގެނެސްދީފައި ވަނީ، ދަރުނަމާދުކުރާނެ ގޮތެވެ. ދަރުނަމާދަކީ، ހުރިހާކަން ބޭނުވެގެން ވާ ނަމާދެއް ކަން އެނގޭ ހިނދު، މުސްލިމުން އެ ނަމާދުކުރުމަށް ބޭނުންވެއެވެ. އަދި ބަޔަކު މުސްތަޙައްބުކަމަށް ހުރަހުގެ މުސްލިމުން ވެސް އެ ނަމާދުކުރަން ބޭނުންވެއެވެ. އެ ނަމާދަކީ ނަބިއްޔާ ދުވަހުއްޔާކަން ވެސް ލިބިއްދޭ ނަމާދެކެވެ.

މި ފޮތުގައި ދަރުނަމާދު ކުރާނެ ގޮތް ގެނެސްދީފައި ވަނީ، ފިޤުހުއްސުނަތުގެ ފުރަތަމަ މުޤައްދަސްގައި ވާ ގޮތް، އަސްލުތައް ކަމުގައި ބަލައިގެން، އިލްމު މަސްދަރުތަކަން ނަޤަލު ހިނގުމާއިކުގައެވެ.

މި ފޮތަކީ، ދަރުނަމާދު ކުރާނެ ގޮތް ދެނެގަތުމަށް އެދޭ މުސްލިމުންނަށް އެ ކަން ޤާބިލުވާން ފޮޅެއް ކުރުމަށް، މާތްالله ތައުފީޤުދެއްވާށި! އާމީން.

28 މާރިޗު 2025

އަބްދުލްމުޙީދު ޙަސަން

ތަހައްޖުދު ކުރެއްވުން

ކީރިތި މާތް ނަބިއްޔާ ސައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ، ދަމު ނަމާދުފުޅު ކުރެއްވުމަށް، އަލްއިސްރާ ސޫރަތުގެ 79 ވަނަ އާޔަތުގައި، މާތް ﷲ އަންގަވާފައިވެއެވެ. ﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَى أَن يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا﴾ މާނައީ، "އަދި (ފަރުޟު ފަސް ނަމާދުގެ އިތުރުން) ކަލޭގެފާނަށް ޚާއްޞަ ނަމާދެއްގެ ގޮތުގައި، ރޭގަނޑުގެ ބައެއްގައި އެ ޤުރުއާން ކިޔަވައިވިދުގެވެ، ތަހައްޖުދު ނަމާދު ކުރައްވާށެވެ! އެކަމުން، ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ، ޙަމްދު ލިބިގެންވާ މަޤާމަކަށް ކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވައިދެއްވުން ޤަރީބެވެ!"

މި އާޔަތުން އެނގޭ ގޮތުގައި، ދަމު ނަމާދަކީ، ކީރިތި މާތް ނަބިއްޔާ ސައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ އަށް ޚާއްޞަކޮށްގެންވާ ނަމާދެކެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އިތުރުން ކަލޭގެފާނާ އެ ނަމާދު ކުރެއްވުމަކީ މާތްﷲ އަންގަވާފައިވާ އަމުރުގެ ތެރޭގައި މުސްލިމުންގެ އާންމުން ޝާމިލުވެއެވެ. އެންމެހައި މުސްލިމުން އިތުރުން ކަލޭގެފާނާ އިޤުތިދާކުރުމަކީ އެކަލާނގެ އަންގަވާފައި ވާކަމެކެވެ.

ޤަވުމީނަމާދުގެ މާތްކަން

ސުންނަތް ނަމާދުތަކުގެ ތެރެއިން، ޤަވުމީނަމާދަކީ މާތްވެގެންވާ ނަމާދެކެވެ. ތިރީގައި މި ވަނީ، ޤަވުމީނަމާދުގެ މާތްކަން ހާމަވާ ނުކުތާތަކެކެވެ.

1. ސުވަރުގެވަންތަވެރި އިޙުސާންތެރިންނަކީ، ޤަވުމީ ނަމާދު ކުރުންވަތީ ދުރުމިބާ މީހުން ކަމަށް މާތްالله އަންގަވާފައި ވެއެވެ.

2. ޤަވުމީ ނަމާދު ކުރާ މީހުންގެ މައްޗަކަން މަދަރަހިގެ ބަސްފުޅު، މާތްالله ވަޙީކުރައްވާފައި ވެއެވެ.

3. ޤަވުމީ ނަމާދު ކުރާ މީހުންނަށް، ޤަވުމީ ނަމާދު ނުކުރާ މީހުން ހަމަހަމަވެގެންނެއް ނުވާކަން ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައި ވެއެވެ.

4. މަދީނާ އަށް ހިޖުރަކުރެއްވުމަށްފަހުން، ކީރިތި މާތް ނަބިއްޔާ ޞައްލަالله ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ، މުސްލިމުންނަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ޤަވުމީ ނަމާދު ކުރުން ހިމެނެއެވެ.

5. މުއުމިނުންގެ ސިފަތަކުގައި، ޤަވުމީ ނަމާދު ކަމަށް ކީރިތި މާތް ނަބިއްޔާ ޞައްލަ الله ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ގެ އަރިހުގައި ޖިބްރީލުގެފާނު ވިދާޅުވެފައި ވެއެވެ.

ދަމުނަމާދުގެ އަދަބުތައް

ދަމުނަމާދުކުރާ މީހާ ތަބާވާންޖެހޭ އަދަބުތަކެއް ވެއެވެ. އެއާ ނުލައި އެ ނަމާދުކުރުމަކީ، އެ ނަމާދުގެ ދަރުމަ އާއި ހެޔޮކަން ހާސިލުކުރެވޭނެ ކަމެކެވެ. ތިރީގައި މި ވަނީ ދަމުނަމާދު ކުރާ މީހާ ތަބާވާންޖެހޭ އަދަބުތަކެވެ.

1. ރޭގަނޑު ނިދަން އޮށޯންނައިރު، ދަންވަރު ތެދުވެ ދަމު ނަމާދު ކުރުމަށް ނިޔަތްގަތުން.
2. ނިދިން ހޭލުމަށްފަހު ދަތްއުނގުޅުމާއި، އުޑުމަތި ބެލުމާއި، ނިދިން ހޭލުމަށްފަހު ކިޔާ ދުޢާ އާއި ޒިކުރު ކިޔުން.
3. ލުއިލުއި ދެ ރަކުޢަތުން ދަމު ނަމާދު ފެށުން.
4. ދަމު ނަމާދު ކުރުމަށް ތެދުވާ ފިރިމީހާ، އަނބިމީހާ ހޭލުއްވުމާއި، އަނބިމީހާ ފިރިމީހާ ހޭލުއްވުން.
5. ދަމުނަމާދު ކުރަން ހުއްޓައި ނިދިޖެހުން ފަސައިފިނަމަ، ނަމާދުކުރުން ހުއްޓައިލުމާއި، ނިދި ފިލުމުން ދަމު ނަމާދުކުރުން.
6. ތިމާއަށް ކުރަން އުނދަގޫވާ ވަރަށް ދިގުކޮށް ދަމު ނަމާދު ނުކުރުން.

ދަމުނަމާދުގެ ވަގުތު

ތިރީގައި މި ވަނީ ދަމުނަމާދު ކުރެވިދާނެ ވަގުތުތަކެވެ.

1. ޢިޝާ ނަމާދަށްފަހު، ފަތިސް ނަމާދުގެ ކުރިން ރޭގަނޑުގެ ކޮންމެ ވަގުތެއްގައި ވެސް ދަމު ނަމާދު ކުރެވިދާނެއެވެ.
2. މޮޅުއިތުރުވެގެންވަނީ، ރޭގަނޑުގެ ފަހު ތިންވަނަ ބައިގައި ކުރުމެވެ.
3. ފަހު ތިންވަނަ ބަޔަކީ، ހާރުދަމެވެ. އެއީ، އާންމު ގޮތެއްގައި މީހުން ނިދާފައިހުރި ވަގުތެވެ.
4. ދަމު ނަމާދު ކުރުމަށްޓަކައި ނިދުމަކީ ކޮންމެހެން ލާޒިމު ކަމެއް ނޫނެވެ.
5. ނިދާފައި ހޭލުވިދާންނަމަ، ނިދުމުގެ ކުރިން ދަމު ނަމާދު ކުރެވިދާނެއެވެ.
6. މޮޅުއިތުރުވެގެންވަނީ، ނިދާފައި ހޭލުމަށްފަހު، ތަހާކަންމަޔީރު ދަމު ނަމާދު ކުރުމެވެ.

ރަކުޢަތްތަކުގެ އަދަދު

ދަމު ނަމާދުގެ ރަކުޢަތްތަކުގެ ވަކި އަދަދެއް ކަނޑައެޅިފައެއް ނުވެއެވެ.ޢިޝާ ނަމާދަށްފަހު، ކިތަންމެ މަދު ރަކުޢަތްތަކުން ވެސް ދަމު ނަމާދު ކުރެވިދާނެއެވެ.

މޮޅުއިތުރުވެގެންވަނީ، އެގާރަ ރަކުޢަތް ކުރުމެވެ. އެއީ، ހަތަރު ރަކުޢަތުން، ހަތަރު ރަކުޢަތުން ދެ ފަހަރު ސަލާމްދީ، އަށް ރަކުޢަތް ކުރުމަށްފަހު، ތިން ރަކުޢަތުން ވިތުރު ކުރުމެވެ.

ދަމުނަމާދު ކުރާނެ ގޮތް

ތިރީގައި މި ވަނީ ދަމުނަމާދުކުރާނެ ގޮތެވެ.

1. ދަމު ނަމާދުގައި ކުރާނީ ދެ ރަކުޢަތެވެ. ނުވަތަ ހަތަރު ރަކުޢަތެވެ. ނުވަތަ ހަ ރަކުޢަތެވެ. ނުވަތަ އަށް ރަކުޢަތެވެ.
2. ހަތަރު ރަކުޢަތުން، ހަތަރު ރަކުޢަތުން ދެ ފަހަރު ސަލާމްދީ ދަމު ނަމާދު ކުރެވިދާނެއެވެ.
3. ދެން ތިން ރަކުޢަތުން ވިތުރު ކުރެވިދާނެއެވެ.
4. މޮޅުއިތުރުވެގެންވަނީ، ދަމު ނަމާދުގެ ރަކުޢަތްތަކުގެ ޢަދަދު އިތުރުކުރުމެއް ނޫންނެވެ. އެކަމަކު، އެ ނަމާދުގެ ޤިޔާމާއި، ރުކޫޢާއި، ސަޖިދަ ދިގުކުރުމެވެ.
5. ޤިޔާމު ދިގުކުރުމަށްޓަކައި ކިޔަވާއިރު، ޤުރުއާން ހިތްދަސް ނޫންނަމަ، ބަލައިގެން ކިޔެވުމަކީ ހުއްދަ ކަމެކެވެ.

6. ބަލައިގެން ހިނދުވަރުތިބަކައި، މޮބައިލް ފޯން ނުވަތަ އައިޕެޑް ފަދަ އެއްޗެއް ބޭނުންކުރުވިދާނެއެވެ.

7. އެތެރިގެންވަނީ، ދާއިމީ ގޮތެއްގައި ކޮންމެ ކުއްޖަކު އެއް އަދަދަކަށް ތަރުބިއްޔަތު ކުރުމެވެ.

8. އެކި ދުވަހު އެކި އަދަދަކަށް ދަރު ނަމާދުގެ ތަރުބިއްޔަތު ކުރުވަނީ މައްސަލައެއް އޮތް ކަމެއް ނޫނެވެ.

ވުޟޫ ކުރާނެ ގޮތް

އެއް ގޮތަށްވުރެ ގިނަ ގޮތްގޮތަށް، ވުޟޫ ކުރެވިދާނެއެވެ. ތިރީގައި މި ވަނީ ވުޟޫގެ ފަރުޟު ކަންތައް ކުރާނެ ގޮތާއި، އެ އަހަރުވެސް ގިނަ ކަމެއްތަކާ ވުޟޫ ކުރާނެ ގޮތެވެ.

1. ވުޟޫގެ ފަރުޟު ކަންތައް ކުރާ އެއް ގޮތަކީ، ވުޟޫގެ ފަރުޟު ކަންތައް، މުޅި ތަރުތީބުން ނިޔަތް، އެއްކޮށް ކުރުމެވެ.

2. އަނެއް ގޮތަކީ، ހުރި ފަރުޟު ކަންތައްތައް ސުންނަތްތަކާއެކު ކުރުމެވެ. އެހެންކަމުން ވުޟޫގެ ފަރުޟު ކުރުމެވެ.

3. ވިތުރިގައި ފަސް ރަކުޢަތް ނުވަތަ ހަތް ރަކުޢަތް ކުރާނަމަ، އަށްތަޙިއްޔާތު ކިޔާނީ، އެންމެ ފަހު ރަކުޢަތުގައެވެ. މި ޙާލަތުގައި މެދު އަށްތަޙިއްޔާތެއް ނުކިޔާނެއެވެ.

4. ވިތުރިގައި ނުވަ ރަކުޢަތް ކުރާނަމަ، ފުރަތަމަ އަށް ރަކުޢަތް ކުރާނީ، މެދު އަށްތަޙިއްޔާތާ ނުލައި، އެއްކޮށް މެދުކެނޑުމެއްނެތިއެވެ. އެއަށްފަހު، މެދު އަށްތަޙިއްޔާތު ކިޔައި ސަލާމްނުދީ ތެދުވެ ނުވަވަނަ ރަކުޢަތް ކުރުމަށްފަހު ފަހު އަށްތަޙިއްޔާތު ކިޔައި ސަލާމްދޭނީއެވެ.

5. ވިތުރިގައި އެގާރަ ރަކުޢަތް ކުރާނަމަ، ކޮންމެ ދެ ރަކުޢަތެއް ކުރުމަށްފަހު ސަލާމްދޭން ޖެހޭނެއެވެ. އެއަށްފަހު، ފަހު ރަކުޢަތް (އެބަހީ: އެއް ރަކުޢަތް) ކޮށް ސަލާމްދޭނީއެވެ.

6. ވިތުރުގެ ތިން ރަކުޢަތުގައި އަލްޙަމްދުގެންފަހު ކިޔުން އައުލާވެގެންވާ ތިން ސޫރަތެއް ވެއެވެ. އެއީ، ފުރަތަމަ ރަކުޢަތުގައި ސޫރަތުލް އަޢުލާ އާއި، ދެވަނަ ރަކުޢަތުގައި ސޫރަތުލް ކާފިރޫން އާއި، ތިންވަނަ ރަކުޢަތުގައި ސޫރަތުލް އިޚްލާޞްއެވެ.

ދަމުނަމާދު ޤަޟާކުރުން

ޝަރުޢީ ގޮތުން މަޤުބޫލު އުޛުރެއް ދަތުރުވެރިވުމުގެ ސަބަބުން ދަމު ނަމާދު ނުކުރެވިއްޖެ ނަމަ، އެ ނަމާދު ޤަޟާކުރަންވާނެ އެވެ. ދަމު ނަމާދު ޤަޟާކުރާނީ، ފަތިސް ނަމާދުގައި، ވެންދުރު ނަމާދާ ދެމެދުގަ އެވެ.

◇◇◇